

Zahteva se, da naj vzamejo popolnoma suh les, da se koleščeki ne skrčijo preveč, in vender tega ne storé. Aparat, katerega jaz leto dni rabim, in aparat pri častitih šolskih sestrah v Mariboru, katerega se že vse leto poslužujejo in še drugi aparati, ne kažejo tudi te nepopolnosti, katero se pa lahko hitro z okroglo pilo odpravi. Otroci se v šoli poslužujejo aparata z vso hitrostjo, kakoršno se zahtevati more. Ker se kroglja bolj razloči kakor kolešček, naj se odrečemo koristi, katero imamo pri poočitovanji višje jednote, in naj rajše poočitujemo tako, kakor ne podpiramo notranjega vzora, kakor celó ta vzor motimo?

Nikoli se ne poočituje preveč, pravi Hentschel, to je površno vzeta resnica; vender poočitovanje mora biti tako, kakeršno zahteva predmet in posebno kakeršno zahteva učencev duh. V računstvu se vender poočituje takrat nepotrebno, poočitovanje je celó ovirano, kadar more duh sam dano mu nalogo rešiti. Če sem torej v svoji brošuri o metričnem računilu*) več poočitoval, kakor je treba, hotel sem le pokazati, da se z aparati, kateri imajo računike v eni sami vrsti, vse pokazati dá, kar pride pri računstvu na vrsto, in da drugi aparati tega storiti niso sposobni, da so torej za šolo nerabljivi. O razmeri vnanjega poočitovanja in notranje vzornosti se sem tako v tem spisu zadosti jasno izrazil. Konečno upam, da so moje besede padle na plodna tla, da bomo torej naše otroke rešili vsaj onih šolskih spak, ki jih mučijo leto in dan brez posebne koristi, t. j. številnih podob, ter da preidemo na štenje, kakoršnega smo se posluževali nekđaj v šolah. Upam pa tudi, da sem častite bralce in bralke tudi prepričal o porabljivosti in koristi svojega aparata.

V Mariboru v 10. dan maja 1888. l.

L. Lavtar.

Učiteljev ogovor učencem

o priliki 40letnice vladanja Nj. Veličastva presvetlega cesarja
Franca Jožefa I.

(Govorila Ivana Praprotnik pri učiteljski konferenciji v 4. dan julija t. l. v Senožečah.)

Ljubi učenci!

Prav veseli in v praznični obleki ste danes prišli v šolo. Tudi vse šolsko poslopje in šolska soba je danes s čvrstim zelénjem lepo okinčana in podoba našega presvetlega cesarja je krasno ovenčana. Kaj mislite, kaj vse to poménja? Vse to poménja, da danes praznujemo veseli god, zlati dan prelepega spomina. Vsak god spominja nas kaj posebnega. Tako nam verski godovi ali prazniki kažejo posebne dogodke svete vere; tako nam domači družinski godovi predstavljajo posebne dogodke v družinskem življenji. Današnji god pa je preslavni god, veseli spomeniški dan, ki ga praznuje velika, velika družina, vsa naša mila občna in druga domovina — obširno ozémlje — naše lepo avstrjsko-ogersko cesarstvo. Minulo bode ravno dolgih štirideset let, odkar je naš presvetli cesar Franc Jožef I. prevzel vlado in odkar modro vlada in osrečuje vse svoje podložnike. Dolga vrsta je vrsta štiridesetih let, in v tem dolgotrajnem času doletí mnogo dobrega in hudega vsakega človeka, kaj pa še le vladarja toliko obširne države! Človek, ki se je v kakem stanu štirideset let neprestano trudil, je vesel, ko se ozrè na svoj pretečeni čas in veselé se te sreče tudi vsi rodovinci, sodrudniki in prijatelji njegovi. Tudi mi vsi — vsi tudi najnižji in ubogi se danes prísrečno veselimo slavnega godu — štiridesetletnice vladanja

*) Na prodaj pri Ig. pl. Kleinmayr-ju & Feod. Bamberg-u v Ljubljani.

našega presvetlega cesarja. — Ljubi otroci, na licih se vam vidi, da se tudi vi veselite te sreče našega premilostnega cesarja. Tudi vem, da bi tudi vi radi ta slavni dan spodobno praznovali, ako bi le vedeli, kako bi to storili? Vidite, to ni težko! Kako kažete svojim dobrim starišem, da ste jim hvaležni za vse mnoge dobrote? Dobro veste, da vsak oče najraje vidi, da ga otroci pristrčno ljubijo, zvesto ubogajo in da so otroci dobri, kakor je oče dober. Če ste tedaj dobri otroci, delate svojemu očetu veselje. Glejte, tako tudi morete veselje delati svojemu ljubemu deželnemu očetu in sicer tako, da najpred posnemate našega dobrega cesarja. A vender, kako bi slabi otroci mogli posnemati toliko mogočnega cesarja? Glejte, otroci, to ni tako težko. Naš presvetli cesar je bil enkrat tudi otrok, kakor vi; in če ste vi tako pridni in poslušljivi kakor je bil naš svetli cesar v otročjih letih, ga posnamete. Povem vam tedaj nekaj iz življenja našega ljubega deželnega očeta.

Naš cesar je bil, kakor užé veste, rojen v 18. dan avgusta 1830. l. Njegov oče je bil nadvojvoda Franc Karol in mati njegova je bila nadvojvodinja Zofija. Oče in mati sta ga pristrčno ljubila, a vender sta ga strogo vzgojevala in v vsem utrjevala. Zato je pa tudi naš cesar še zdaj vedno čvrst in zdrav. Tudi vi se utrjujte! Ne bodite mehkužni. Kadar ste zdravi, se nikar ne ustrašite ne viharja, ne dežja, in pridite v šolo in v cerkev.

Pa tudi za izobraženje duha so našemu cesarju njegovi stariši užé zgodaj skrbeli. Zraven navadnih nauk, katerih se mora vsak otrok učiti (kakor je verouk, branje, pisanje, računstvo i. t. d.) se je naš cesar užé kot otrok moral učiti vseh poglavitnih jezikov, hi se govoré v velikem avstrijsko-ogerskem cesarstvu. Toliko se vi, sevéda, ne bodete nikoli učili, toda učite se radi tega, kar se učite. Bodite vestni in marljivi učenci ter deláte svojim starišem in prednikom veselje kakor ga je delal naš cesar svojim starišem.

S trinajstim letom se je pri mladem Francu pričelo zraven trdega učenja tudi užé vojaško vežbanje ter se je moral kakor navaden prostak vsega iz početka učiti. Potem se mu je bilo učiti vojaških véd, vrhu tega pa tudi še drugih vednosti. Spominjajte se tega vzglela, ljubi dečki, če kedáj pridete v vojaški stan. Vedite, da je tudi naš cesar voljno in potrpežljivo prenašal nadloge vojaškega stanú.

Naš cesar je tudi užé od mladih nog ljubil svojo domovino ter preživel z njo vesele in bitke dneve. Leto 1848. je bilo posebno osedepolno za naše cesarstvo. V tem letu so se ljudstva uprila in tirjala novih pravic. Veliko neugodnih okolnosti je takrat bolehnega a zeló dobrega cesarja Ferdinanda napotilo, da se v 2. dan decembra 1848. l. prostvoljno odpové cesarskemu prestolu ter ga prepusti svojemu nečaku Francu Jožefu. Mlad cesar poklekne pred svojega strijca in mu poljubi roko, a tako ganen, da besedice spregovoriti ne more. Cesar Ferdinand pa ga potolaži rekoč: „Zaupaj v Boga! Le pride bodi, in on ti bode pomagal“. In tako se je tudi vse uresničilo. Ako si ogleđamo dôbo za vladarstva našega presvetlega cesarja Franca Jožefa I., priznati moramo, da je Avstija dobila vso drugačno, novo podobo.

Naš cesar je sam po sebi in po drugih okolnostih tudi izkusil, kolika veljá dober pouk in dobra vzgoja. Zatorej je bila mej drugimi skrbmi tudi njegova velika skrb za to, a se njegovi podložniki izobražujejo in vzgojajo v dobre ljudi in zveste državljane. Naš cesar dobro vé, da je ljudska šola najvažnejša podloga vsaki državi. Zatorej je tu pa am tudi z zdatnimi darili pripomogel, da so se ustanovile in zidale nove ljudske šole. Tuč vi, ljubi otroci, ste tako srečni, da hodite v tako ljudsko šolo, katero je ustanovil naš presvetli cesar. Hodite tedaj radi v šolo in trudite se, da se bodete tu tako učili in zgojevali kakor želí naš mili deželni oče, presvetli cesar. Spominjajmo se posebno

danes v veseli dan štiridesetletnice njegovega vladanja vseh dobrot, ki nam jih je v vseh teh letih naklonila milostiva njegova roka ter prosimo Boga, da ga še mnogo let ohrani in blagoslovi.

Zapojmo nautani s pristrčno ljubeznijo — iz polnega srca prelepo cesarsko pesem!
(Poje se cesarsko pesem.)

Poročilo o pošiljatvah za „Prvo slovensko stalno učilsko razstavo“ „Pedagogiškega društva“ v Krškem.

Towarzystwo pedagogiczne v Lvovu nam je poslalo:

1. Pierwsza książka polska do czytania dla szkół przemysłowych. Kurs wstępny. 1886. Cena 40 kr.
2. Druga książka polska do czytania. Kurs ogólny. 1887. Cena 60 kr.
- 3, 4, 5. Fr. Próchnicki i Rom. Starkel. Polska książka do czytania dla szkół wydziałowych i wyższych klas szkół ludowych. Tom. I. Dla klasy piątej. 1886. — Tom. III. Dla klasy siódmej. 1887. — Tom. IV. Dla klasy ósmej. 1886.
- 6, 7, 8, 9. Jan. Czubski: Śpiewnik polski dla ochronek szkół ludowych i wydziałowych. Część I, dla ochronek i klasy I., wydanie drugie, 1886, — część II, dla klasy II. i III., 1881, — część III., dla klasy IV., V. i VI., 1882 — część IV., śpiewy kościelne, 1886.
10. Jul. Selingerowa: Ziemie polskie. Lekcje geografii. 1876.
11. K. Benoni i Luc. Tatomir: Krótki rys geografii do użytku szkolnego. Wydanie 3. 1886.
12. Rom. Starkel. Nauka prowadzenia ksiąg i korespondencyi przemysłowej. 1885.
13. Pisma Andrzeja Józefczyka. I. Listy pedagogiczne brata do siostry. Wyd. 2. 1880.
14. Joz. Bąkowski: 20 lekcji do nauka hystoryi naturalnej.
15. Ed. Madejski: Gimnastyka w szkołach ludowych. Z 8 tabl. litogr. 1879.
16. W. Boberski: Najważniejsze sposoby uszlachetniania drzewek owocowcy.
17. Józef Ignacy Kraszewski, jego życie i zasługi. Wyd. 2. z portretem. 1887.
18. L. Tatomir: Ślady Króla Jona III. w kraju naszym. 1883.
19. L. Tatomir: Apostołowie słowiańscy śś. Cyryl i Metody. 1885.
20. Zygm. Sawczyński: Książd Felix Dupanloup, biskup orleański. 1879.
21. Przepisy dla nauczycieli szkół ludowych, pospolitych i wydziałowych. 1887.
- 22, 23, 24, 25. Szkoła. Tygodnik pedagogiczny. Organ „Towarzystwa pedagogicznego“. Pod redakcją Bol. Baranowskiego. 1884. — Pod redakcją Lud. Dziedzickiego. 1885. — Pod redakcją Rom. Starkla. 1886, 1887.
26. Dr. Ant. Sieradzki: Nauczyciel wobec nagłych wypadków chorobowychu dzieci (W. Adler „Der Lehrer als Arzt“). 1887.
27. Miecz. Baranowski: Hygiena popularna. Tarnów. 1886. Nakładem autora.
28. Miesz. Baranowski: O powietrzu. Tarnów, 1883. Nakładem autora.
29. Biblioteka dla młodzieży.
Tomik I. Wład. Belza: Dzieci i ptaszki. Wyd. 2., 1886.
30. „ II. R. Starkel: Gawędy dziadunia. Wyd. 2., 1886.
31. „ III. Zdz. Onyskiewicz: Pieśń o szkole. 1881.